

Telefon štev. 3040.

VOJNI INVALID

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE SHS

OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

List izhaja 1. in 15. v mesecu. Posameznik na številka 1 Din. — Naročnina mesečno 2 Din. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravištvo v Ljubljani. — Št. Peterska vojašnica. Telefon štev. 3040.

Novi invalidski zakon.

Njegovo Veličanstvo Kralj je dne 3. t. m. podpisal na Bledu novi invalidski zakon.

Objavljen bo najprej v Službenih Novinah v Beogradu, pozneje pa tudi v našem Uradnem listu. Natančnega teksta danes še ne moremo objaviti, kasneje bomo morali radi obširnosti invalidskega zakona najbrž založiti posebne knjižice. Za danes moremo podati le glavno bistvo novega invalidskega zakona.

Kdo je zaščiten?

Vojni invalidi, njihove rodbine, vdove in sirote v vojni padli ali pogrešani vojakov in oficirjev in dobrovoljci, ki so se borili v vrstah naše vojske.

Vojni invalid je tisti državljani kraljevine SHS, ki je dobil brez lastne krivde od dneva vojne napovedi do povratka vojske v redno stanje kot vojak rane ali druge take poškodbe, da imajo za posledico neredno funkcioniranje posameznih organov telesa. Za pogrešanega se smatra oni, o katerem ni 6 mesecev po povratku vojske v normalno stanje nobenih zanesljivih poročil, da je pri življenju. K rodbini spada zakonska žena, zakonska in nezakonska (osvojenca) deca.

Pripomba: Kakor je opaziti, odslej ne bodo več spadali med vojne invalide vojaški invalidi, to je oni, ki so zadobili boleznijo ali poškodbo pri vojakih v mirnem času. Isti bodo sigurno spadali pod drugi zakon. Nadalje ne bodo spadali več civilni vojni invalidi, interniranci, konfiniranci i. t. d.

Državno zaščito in pomoč po tem zakonu bodo imeli tudi dobrovoljci tako domači kakor inozemski, ki so služili v vojski SHS. Pa tudi inozemski invalidi (tuji državljani) uživajo vso zaščito pri nas, ako dajejo njihove države našim invalidom iste pravice.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	skupina
	100% z dodatkom	100%	90%	80%	70%	60%	50%	40%	30%	
vojaki in kaplari	8400—	4800—	3120—	2640—	2160—	1800—	1440—	720—	540—	
nižji oficirji	15000—	9600—	6240—	5280—	4320—	3600—	2880—	1440—	1180—	
višji oficirji	18000—	12600—	8640—	7680—	6320—	4400—	4380—	2640—	2160—	
generali in admirali	21000—	15600—	11040—	10080—	8320—	7200—	5880—	3400—	3240—	

Izpod 30 % nesposobnost se ne vpoštevata. Podnarednikom se njihova invalidnina poveča za 10 %, narednikom pa za 20 %. Siromašnim invalidom od III. do VI. skupine (od 90 % do 60 %), ako so nad 70 let stari, se povečajo njihovi procenti za 10 %.

Vrste zaščite in pomoči:

Invalidi:

- doživljenjsko ali začasno vzdrževanje v invalidskih domovih;
- proteze in druga ortop. sredstva;
- brezplačno zdravljenje;
- brezplačni pouk;
- posredovanje dela;
- prvenstvo pri sprejemanju v državno in samoupravno službo;
- pomoč za osnivanje in zboljšanje gospodarskega položaja;
- brezplačno vožnjo;
- pogrebne stroške.

Rodbina:

- invalidsko podporo;
- brezplačno zdravljenje v posebnih slučajih;
- brezplačno vožnjo v slučajih poziva;
- vzgojo.

Roditeljem:

- denarno podporo;
- brezplačno zdravljenje v posebnih slučajih;
- brezplačno vožnjo v slučaju komis. pregleda.

Za sprejem v invalidske domove imajo pravico 100 % z dodatkom, ki jim je treba tuja pomoč in postrežbe.

Kategorije invalidov in višina invalidnine.

Invalidi se delijo v IX skupin. Po istih se ravna invalidnina.

Radi natančnejšega pregleda naj služi sledeča tabela:

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	skupina
	100% z dodatkom	100%	90%	80%	70%	60%	50%	40%	30%	
vojaki in kaplari	8400—	4800—	3120—	2640—	2160—	1800—	1440—	720—	540—	
nižji oficirji	15000—	9600—	6240—	5280—	4320—	3600—	2880—	1440—	1180—	
višji oficirji	18000—	12600—	8640—	7680—	6320—	4400—	4380—	2640—	2160—	
generali in admirali	21000—	15600—	11040—	10080—	8320—	7200—	5880—	3400—	3240—	

Invalidi v državni službi nimajo pravice do invalidnine, v samoupravni službi pa do polovice. Ko pa državni uslužbenec invalid stopi v pokoj, pridobi pravico do invalidnine.

Prejemki rodbin:

Vdove:

	brez otrok:	z 1 otrokom:	z 2 otrokoma	z 3 ali več otroci
	40%	65%	75%	100%
po vojaki	1056—	1716—	1980—	2640—
aktivnih oficirjih	70%	75%	85%	100%
uračnikih in podoficirjih	3696—	3960—	4488—	5280—
višjih oficirjih	5376—	5750—	6528—	7680—

Gorenji procenti so smatrani od postavke za invalida IV. skupine (t. j. 80 % nega).

Sirote brez staršev:

	1 sirota 65%	2 siroti 80%	3 ali več 100%
po vojaki	1716—	2112—	2640—
nižjih oficirjih	3432—	4224—	5280—
višjih oficirjih	4992—	6144—	7680—

Gorenji procenti so smatrani od postavke invalida IV. skupine (80 %).

Stariši:

	Samo eden od starišev: 40%	Oba stariša: 60%
za vojake	1056—	1584—
nižje oficirje	2112—	3168—
višje oficirje	3072—	4608—

Gorenji procenti so smatrani od postavke invalida IV. skupine (80 %).

Pripomba: Nejasno je še, kako se dobiva invalidnina z ozirom na siromašnost. Poročila pravijo, da prejemajo invalidnino samo one osebe, ki nimajo lastnega premoženja. Najbrž pa zakon določa zopet davčni cenzus.

Dodatki:

V kolikor določena invalidnina ne bi bila zadostna siromašnim invalidom za življenje, jim lahko za ženo, zakonske in nezakonske otroke prizna finančno ministrstvo v sporazumu z ministrom socialne politike še posebne draginjske doklade. Višino določi finančni minister po draginjskih priklakah.

Izguba pravice do invalidnine:

Pravica do invalidnine preneha v naslednjih primerih:

- ako se s ponovnim pregledom ugotovi, da je nesposobnost prenehala;
- ob izstopu iz državljanstva in izselitve iz države, ako se v 3 letih ne povrnejo;
- onim, ki se poslužujejo za invalidnino lažnih navedb in dokumentov;
- kdor ne obvesti davčne uprave o spremembi svojega imovinskega stanja;
- kdor dela proti interesom države ali je obsojen radi dejanja proti državi in njeni ureditvi;

e) kdor je kaznovan radi razžaljenja vladarja in vladarskega doma;

f) kdor je obsojen na smrt, na ječo ali na izgubo državlanske in vojaške časti;

g) kdor je kaznovan radi dejanja iz koristoljublja na leto dni ali več zapora;

h) kdor s svojim obnašanjem škoduje ugledu vojske;

i) kdor se uda pijančevanju in nemoralnemu življenju.

Proteze in zdravljenje.

Vojni invalidi imajo doživljenjsko pravico na proteze, ortopedske pripomočke in s protezami tudi na čevlje.

Zdravljenje pa v sledečem smislu:

Vsi vojni invalidi imajo brezplačno zdravljenje za vse rane, vsled katerih so priznani za invalide ter za vse poznejše komplikacije, ki bi se iz vojnih poškodb razvile.

Invalidi od I. do VI. skupine (od 100 % z dodat. do 60 %) imajo pravico do brezplačnega zdravljenja tudi za druge bolezni, ki se jim pojavijo v teku življenja. Vojne sirote brez staršev imajo tudi pravico do brezplačnega zdravljenja. Pregled je dolžan izvršiti najbližji državni ali samoupravni zdravnik ali zdravnik okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Če ni nobenega od naštetih zdravnikov v bližini, se invalid lahko obrne tudi na privat. zdravnika ki je obvezan dati invalidu brezplačno pomoč.

Zdravljenje se vrši v državnih, samoupravnih in vojaških zdravstvenih ustanovah po odredbi zdravnika.

Kopališča in klimatična zdravilišča morajo dati invalidom brezplačno vsa terapijska sredstva ter stanovanja in jih morajo oprostiti vseh taks. V vsa zdravilišča in kopališča pošilja invalide minister socialne politike in njegovi pooblašeni organi.

Pripomba: Neznano je, ako imajo zdravstvene ugodnosti tudi vdove in družinski člani?

Učenje:

Vojni invalidi, ki so nesposobni za svoje prejšnje poklice, se po svoji telesni sposobnosti posvetijo drugim poklicem. Država jim nudi brezplačno pouk in oskrbo za časa trajanja ter sredstva za ustanovitev nove eksistence. Invalidi-kmeti se bodo lahko izobrazili v naprednejšem gospodarstvu, kakor tudi v raznih hišnih obrti, ako so sposobni?

Siromašni invalidi-dijaki bodo dobivali podporo za nabavo učil iz inval. narodnega fonda.

Vojne sirote imajo prvenstvo pri sprejemu v državne zavode in šole ter prejemajo brezplačni pouk v specialnih šolah, če je to potrebno za njihovo eksistenco.

Zaposlovanje:

Za mesta v državni ali samoupravni službi se bo moralo pri enakih pogojih gledati pred vsem na vojne invalide. Vsako ministrstvo mora voditi evidenco o zaposlovanju invalidov ter o tem poročati ministrstvu socialne politike. Invalidnost ne more biti ovira za nadaljnjo napredovanje. Če so invalidi vpokojeni kot državni ali samoupravni uslužbenci, imajo pravico naknadno regulirati vojne invalidnine. Invalidi od IX. do VI. skupine, ako ne bi mogli biti sprejeti v drž. službo, so dolžna zaposliti večja privatna podjetja, ki imajo nad 50 delavcev ali kmetije, ki posedujejo preko 100 ha zemlje. Vendar smejo invalidi zahtevati le 5 % teh mest pri privatnih podjetjih.

Državne in samoupravne borze (posredovalnice) dela so dolžne v prvi vrsti brezplačno poiskati delo vojnim invalidom. Občine in druga samoupravna telesa morajo sprejemati v svojo službo izmed invalidov, pripadnikov svoje občine ono število, ki ga odredi državna oblast, toda ne več kot 10 % mest. Proti temu so predpisane kazni do 5000 Din.

Brezplačna vožnja:

Vojni invalidi podoficirji in redovi imajo brezplačno vožnjo v III. razredu potniških vlakov in v II. razredu parnikov, nižji oficirji, državni uradniki v II. razredu potniških vlakov in I. razredu parnikov, višji oficirji ali uradniki pa v I. razredu potniških vlakov in parnikov. Tudi spremljevalci takih invalidov, ki si ne morejo sami pomagati (to je 100 % z dodatkom), imajo brezplačno vožnjo. Brezplačno vožnjo imajo v posebnih ozirom tudi družinski člani t. j. vojne vdove, sirote in stariši.

to pa le, ako potujejo n. pr. k zdravljenju ali pregledu.

Invalidi, ki imajo 100% z dodatkom, smejo dobiti tudi brezplačni voz do postaje, ki ga mora nabaviti občina.

Pa tudi vsa privatna prevozna podjetja, ki so subvencionirana od države, morajo nuditi enake prevozne ugodnosti.

Za privatno potovanje imajo samo vojni invalidi pravico do 3kratne polovične vožnje v letu.

Pogrebni stroški:

Za umrlim invalidom se izplača njegovi družini takoj enomesečna njegova invalidnina z dodatki.

Ženi ali deci umrlega invalida, ako so siromašni, se podeli še kot podpora dvomesečna invalidnina. Odločbe o tem daje na prošnje minister soc. politike in narod. zdravja. Izključeni od te podpore so državni nameščenci, aktivni in penzionirani.

Trafike in drugi obrati:

Maloprodaja tobaka in drugih potrebščin se dajejo prvenstveno vojnim invalidom, odnosno vojnim vdovam z nepreskrbljeno deco. Monopolska uprava je zavezana, da odstopi najmanj 50% trafik vojnim žrtvam.

Istotako ostale obrate, ki jih daje država ali občina, n. pr. kinematografe, restavracije, kantine, kioske, prodajo časopisov itd., dobe v prvi vrsti vojne žrtve.

Ponovni pregled:

Ako se jim bolezen poslabša, imajo pravico do ponovnega pregleda samo invalidi od II. do VI. skupine (od 100%—60%), manjši invalidi nimajo pravice.

Odkup invalidnine:

se daje najprej lažjim invalidom in onim, ki so po letih mlajši in vdovam z deco, katera se bo že skoro osamosvojila. Ne daje pa se odkupa invalidom 100% in 100% z dodatkom.

Prosilci morajo biti mlajši od 21 let in ne starejši od 50 let.

Dobiti se more največ za 15 let.

K prošnjam bo treba prilagati overovljen prepis sklepa, izpisek iz rojstne knjige, navrstveno spričevalo, spričevalo o imovinskem stanju, overenje nadpregledne komisije, garancijo občine in pri vdovah z deco sodno dovoljenje.

Postopanje in administracija:

Komisije za pregled

bodo obstojale pri vojnih okrugih: komandant ali namestnik, civilni in vojni zdravnik ter predstavnik občine.

Komisija oceni vojaško nesposobnost, nesposobnost za delo, vpoštevajoč okolnosti, kdaj in kako je poškodba ali bolezen zadobljena in vse nastale komplikacije.

Sedanji predpisi za pregled so ukinjeni in so predpisani z naredbo popolnoma novi, ki so razglašeni ob enem z invalidskim zakonom.

Proti odločbi komisije je mogoča pritožba v 15 dneh na superrevizijsko komisijo.

Pregledi se morajo vršiti z največjo točnostjo, sicer nosijo prestopki zakonito odgovornost.

Po izvršenih pregledih prijavljajo vojni okruzi navadno še različne dokumente za dotične osebe, nato pa odstopijo akte invalidskemu sodišču.

Za vdove in druge rodbinske člane padlih, umrlih in pogrešanih se vlagajo prijave direktno invalidskemu sodišču. To sodišče prijavlja potem različne predpisane dokumente.

Vdove in družine padlih v vojni, morajo vložiti take prijave v 3 mesecih po obvestilu o smrti. Ako ni glasu o njem najdalje v 6 mesecih po povratku vojske, žene in družine po vojni umrlih invalidov pa tudi v 3 mesecih po smrti.

Roditelji dobe podporo ako so mlajši od 60 let in v slučaju, da so delanezmožni, potem se morajo prijaviti vojnim okrugom za pregled, ako imajo pa nad 60 let, tedaj se prijavijo direktno invalidskemu sodišču.

Vse občine morajo voditi natančno evidenco invalidov, vdov, sirot in družinskih članov ter vse spremembe prijavljati.

Invalidsko sodišče:

bo odslej pri Komandi divizije. Posli pri okrajnih sodiščih popolnoma odpadejo. (Na ta način bomo imeli v Sloveniji invalidsko sodišče samo v Ljubljani.) Višje invalidsko sodišče obstoja samo pri ministrstvu socialne politike v Beogradu (višje inv. sodišče v Zagrebu odpade). Prvoinstančno sodišče obstoji iz 3 članov in delovodje, višje pa iz 6 članov in delovodje, ki pa imajo svoje namestnike. Višji invalidski sud dobi v odločanje vsak predmet, ako je podana pritožba ali ne.

Ponovno odločanje (obnovo) sme stranka zahtevati samo s popolnoma novimi dokazi in to v 6 mesecih. Obnova je mogoča samo enkrat. Vse državne oblasti smejo zahtevati ponovno odločanje, ako utrdijo kaj nepravilnega.

Minister socialne politike in narodnega zdravja sme odrediti občo revizijo kadar smatra za potrebno, delimično ali pojedino, in to radi imovinskega stanja.

Višje invalidsko sodišče začne z delom 15. julija 1929, ostala invalidska sodišča pri divizijah pa 15. avgusta 1929. Sedanja okrajna sodišča morajo dostaviti do 15. avgusta t. l. novemu sodišču najprej vse nerešene akte, potem pa stopnjevale tudi druge.

Ustavitve:

Dne 1. oktobra 1929 se ustavi invalidnina:

1. vsem invalidom izpod 30%, tudi ako prejemajo zvišano kot nad 60 let stari;

2. vsem civilnim vojnim žrtvam in njihovim članom;

3. vsem vojaškim invalidom (ki so postali v mirni dobi invalidi);

4. vsem aktivnim oficirjem po prejšnjem členu 144 inv. zakona;

5. vsem vojnim invalidom in osebam, ki so zadobile svoje pravice radi bolezni najsibo prejšnje, ali zadobljene v vojni ali pozneje, ako so bili priznani od pristojnih sodišč po 1. oktobru 1915. l.;

6. vsem onim invalidom brez razlike, ki niso siromašni;

7. roditeljem, ako ima po padlem sinu pravico žena in otroci;

8. bratom in sestram ter sposobni deci preko 16. leta.

Oni invalidi, ki so priznani samo radi bolezni in zgube pravico do invalidnine, imajo še vedno pravico do zdravljenja po tem zakonu.

Prijave:

Vsak, komur spada zaščita še naprej, se mora prijaviti najkasneje do 30. novembra 1929. Poznejše prijave se sploh ne bodo vpoštevale. Občine bodo morale ta poziv povsod javno razglasiti, osobito rok prijav.

Invalidi bodo morali predložiti invalidska uverenja in poleg njih uradna zdravniška spričevala, da se jim poškodbe niso zboljšale. Ako so se zboljšale, potem pa točno popisano kako.

Družine padlih bodo morale predlagati razna druga uverenja.

Vsi nerešeni spori in akti se morajo naknadno rešiti po odredbah tega zakona.

Predno bo invalidsko sodišče izdalo novo rešitev, odstopi vsako prijavo nadpregledni komisiji. Ista pregleda akti in dokumente ter zdravniško spričevalo, potem pa odredi procenite po novi odredbi za pregled. Sodišče dostavi rešitev invalidu, nakar ima pravico isti 15 dni za pritožbo. Rešitve, po katerih bodo priznane še nadalje invalidnine, bo sodišče takoj po pravomočnosti dostavilo finančni oblasti.

Od invalidov, katerim je priznana zaščita na podlagi izkazov prič, bo sodišče zahtevalo naknadne dokumente. Ako se bo sodišče uverilo, da jih ni dobiti iz arhivov likvidiranih vojnih okrožij (v Zagrebu, Ljubljani in Sarajevu), se bo še nadalje priznavala pravica po sedanjih dokazih.

Za definitivno stanje procentov onih oseb, ki bodo še nadalje priznane, je pooblaščen g. minister socialne politike in narodnega zdravja, odrediti specialno komisijo, ki bo na mestu armijske oblasti v vojni bolnici pregledala vse invalide iz dotične armijske oblasti.

Invalidski zakon je stopil v veljavo, ko je bil razglašen v Službenih Novinah i. s. 13. t. m.

S tem prestane veljati prejšnji invalidski zakon in vse druge odredbe izvzemši za invalidnine, ki tečejo po tem zakonu šele od 1. januarja 1930 naprej.

Ker smo dobili pred zaključkom tega članka Službene Novine, smo nekatere podatke izpopolnili. Dodajamo še, da se smatra za siromašnega po novem inv. zakonu dotični, ki ne plačuje nad 120 Din neposrednega davka. To pa bo urejeno šele tedaj, ko se uredi davek po novem davčnem zakonu, dotlej pa bo veljal stari cenzus 20 Din in določba glede onih, ki prejemajo tedenske ali mesečne plače, ki je tudi v sedanjem novem invalidskem zakonu.

Zdravilišče za tuberkulozne na Golniku.

Golnik na Gorenjskem, v predelu, kjer je zrak mil in nalašč za bolne na plućih, je takoj po prevratu ko je nastala Jugoslavija, postal zdravilišče za tuberkulozne vojne žrtve — vojne invalide.

LISTEK.

A. Koževnikov:

Jeremkina krog.

(Iz ruščine prevedel Iv. Vuk.)

(Nadaljevanje.)

Tovarna je bila drugačna, kakor jo je bila vajena dosedaj. Vrata zaprta. Vozov s krompirjem ni bilo nikjer videti. Stroj ni sopihal, dasi bi se moral, zakaj ljudje so bili že svobodni in novi krompir že izkopan.

V pisarni je gruča mladine sprejela Marinko.

»Delat si prišla? Hiti, drugače vzamejo druge.«

»Govori se, da se tovarna zapre.«

»Nismo slišali. Čez teden dni bomo kuhali špirit, dali so nam že predplačilo. Sedaj se pogovarjamo z dekleti, kdo katero povede pred oltar.«

»Kako se šalite!«

»Veselo je. Prisedi. Letos ne bo dela. Vodka je prepovedana.«

»Oh, res?« je obledela Marinka. »Potem ne bo kožuha, ne robcev, a nevesta je. — Ali je to resnica?«

»Idi k upravitelju!«

Marinke k upravitelju niso pustili. Pisar jo je zadržal.

»Ako vprašaš za delo, ne vzamemo.«

»Upravitelja bi rada videla. Od njega samega slišala.«

»Glej, čitaj!«

RAZGLAS.

Ker se tovarna zapre
se delavci na delo
ne sprejemajo.

Upravitelj.

»Sam je podpisal. Ti zadostuje?«

Marinka se je obrnila. Ni prisedla k tovarišicam. Šla je naravnost domov.

Hitela je po travnikih in plakala. Tisti večer je bil v izbi Jeremkina splošen jok. Mati se je valjala pred ikono in kričala:

»Gospod Bog, kaj delaš z nami? Zakaj nas kaznuješ?«

Marinka je za pečjo proklinjala svoje nesrečno življenje. Mlajša sestra Glaška je hlipala na ležišču, ded je žalobno stokal v kotu. Jeremka je stal pri lesenem stebri in zbiral solze v rokav svojega suknjiča.

»Mati, mama, prenehaj,« je rekel, a v grlu mu je valoval val. Malo in solze se bodo vlile, kakor Černij Ključ. — »Prenehaj, Marinka, prenehajta, slišita!«

Sedli sta k mizi, čakali, kaj poreče Jeremka. Iskali sta rešitve od majhnega, bledoličnega, vsled gladovanja suhljatega otroka. Božji kotiček — pa moli do onemoglosti — ne da nobene pomoči. Mali Jeremka niti enkrat ni mislil na to.

»Ne grem se učiti. Gonil bom Lisanka. Pogodim se za zimo za 25 rubljev in preživimo se!«

Nikdo se ni odzval na te Jeremkine besede. Tudi ded je prenehal stokati in je poslušal.

»Očetu napišem pismo. Naj dovoli, da se dvignemo in odidemo na novo mesto. Izba* je tam in setev.«

Pogledal je Jeremka na Marinko. Stresel z glavo. Dasi je lepa in jedrnata, a s svojim uboštvom ženina tukaj ne najde...

Mati se je obrnila stran. Marinka se je vzravnila, se prišla za prsi, čakala še besed.

»Slišal sem, kako so govorili, da si lepa, najlepša v vasi, Marinka, a za ženo nikomur potrebna — siromašna si.«

Zbežala je Marinka k peči in zavpila:

* Izba — koč.

»Mamica, zakaj ste tako naredili? Krasoto ste mi dali pri vsej siromašnosti. Boljše bi bilo, če bi bila spačena, grda...«

Marinka je pisala, a Jeremka je narekoval. Glaška je upirala v pismo svoje velike, nerazumevajoče oči.

»Pismo v armado dragemu očetu našemu Petru Vasiliču Kutiškinu. Vaše pismo smo prejeli in velika hvala zanj. A pri nas zopet nesreča: tovarna se je zaprla, in Marinka bo po zimi morala sedeti doma. Zastonj bo jedla kruh, a drugače se ne da narediti. Jaz se pa učil ne bom, nego bom poganjal Lisanka pri Sazontovih. Poročamo Vam, da je postalo naše življenje takšno — da bi veljalo pod vrv. Sena nismo letos nič nakosili. Reka je vse s peskom zasipala. Kar smo zaslužili, da smo hodili kositi, porabimo do maslenice.* Ostane potem samo 25 rubljev, ki jih zaslužim pri Sazontovih. Napiši, dragi oče naš, ali nam dovoliš, da odidemo na novo mesto. Na pomlad gredo sosedovi, pa bi se jim mi pridružili. Napiši podrobno, kakšen je tam kraj, koga naj vprašamo za našo izbo**, ali si mnogo posejal in koliko denarja potrebujemo na pot in ne pozabi nam tudi napisati — ali se najde tam ženin za Marinko... Tu nikdo ni pošiljal k nam snubačev in to vse radi našega siromaštva. Ne bilo bi tega, bi se za Marinko trgali prvovrstni ženini.

Zbogom, oče naš, klanjamo se Ti od belega obraza do črne zemlje. Jeremej Petrovič Kutiškin in Marina Petrovna in ostali.«

Zimska noč. Veter skače po tleh po sneženih plasteh in dela nove ter skriva pod njimi ceste; okrog stiskalnice olja je postavil visoke kope snega, trga vrhe in siplje skozi špranje sneg v uto, kjer hodita neločljiva Lisanka in Jeremka.

* do pusta. ** izba — koč.

Iz sredstev, ki so bila takrat po večini namenjena za invalide, je bil kupljen stari grad, potem pa prenarejen v zdravilišče. In marsikateri slovenski vojni invalid je iskal na Golniku zdravja. Marsikateri ga je našel in ozdravil. Svoje zlomljeno zdravje po svetovni vojni vsled grozot in pomanjkanja je na Golniku popravil. Marsikateri invalid si je v tem zdravilišču podaljšal svoje življenje.

Golnik je pokazal svojo dobroto in potrebo, zato je bil razširjen, dvignjen v mogočno stavbo.

V njem so našli prostora tudi neinvalidi-bolniki na pljučih, ki hrepene po vzduhu, milobi in okolici, kar blagodejno vpliva na zdravljenje.

Posebno taki, ki jim ni treba prešteti denarja, ali je mogoče ali nemogoče, so rekli: Hočem!

Tako je Golnik vedno bolj posečan. V njem so pacienti vsakovrstnih stanov, različno situirani, ker vsak si poišče zdravljenja, kjer si more in kakor si more.

Ogromna zgradba nudi prostora za precejšnje skupino pacientov. S tem se zdravilišče na vsak način lažje vzdržuje in napreduje v vsakem oziru.

Poleg vsega tega pa čutimo vojni invalidi, da imamo vedno manj mest na Golniku.

Zdi se nam, kakor da bi nas privatni pacienti izpodrivali, a vendar poudarjamo, da je bil Golnik najprej invalidsko zdravilišče in baš za vojne invalide zgrajen.

Toliko je prostora na Golniku, a za invalide vedno omejeno število. Vedno več se pojavlja po-

sledic med nami, ki so nas strelski jarki, bojna polja, napor, rane, trpljenje, gladovanje, prenočevanje v blatu in dežju pripravili k bolezni. Denarja nimamo, da bi sami plačali oskrbo, zato moramo mledovati in čakati.

Z nami so stroški. In to povzroča našo usodo na Golniku.

Zato nas obveščajo o neki novi odredbi, da se nas v bodoče ne misli niti v toliki meri ali sploh ne več zdraviti na Golniku, temveč pošiljati tuberkulozne invalide iz vseh krajev, tudi iz Slovenije raje v invalidsko zdravilišče v Surdulici (ob bolgarski meji).

Vzrok temu so baje ugodnejše cene.

Ker bi v klimatičnem oziru, pa tudi po naporih vsled oddaljenosti v teh slučajih zelo trpeli, se nadajamo, da se bo vendar dalo za nas na kak način urediti. Za nas vojne žrtve upamo, da bo kompetentna krajevna oblast postavila najnižje pogoje tako, da se bo moglo vzdržati zdravljenje vojnih žrtv v najširšem obsegu na Golniku, ki je bil že prvotno za invalide namenjen in se nam zdi za uspešno zdravljenje najkoristnejši.

Predstavljamo si kako težko je hoditi bolnemu človeku iz ožje domovine in s kolikimi težkočami je zvezana dolga pot v vagonih? V nadlego smo sopotnikom in vendar dolgo potovanje tudi stane.

Morali smo se oglasiti in kličemo pri tem svoje dobrotnike in celo javnost, da se to vprašanje povoljno reši.

Tuberkulozni vojni invalidi.

Naše gibanje.

Organizacija iz ujetništva pobeglih.

Na Francoskem obstoji posebna organizacija za one bivše borce antante, ki so pobegnili iz neprijateljskega ujetništva. Baje šteje organizacija okoli 12.000 članov.

Te dni je dospel v Beograd glavni tajnik mednarodnega združenja borcev antante, ki so pobegnili iz neprijateljskega ujetništva, g. Emil Feji. Pozval je tudi naše bivše borce, ki so pobegnili iz neprijateljskega ujetništva, da se organizirajo in tako pomagajo stvoriti mednarodno družino pobeglih borcev, katerim na čelu Francija. Tamkaj nosijo vsi pripadniki posebne medalje. Baje namestavajo izdati neko novo medzavezniško medaljo, ki jo bodo nosili vsi oni, kateri so pobegnili iz avstrijskega ali nemškega ujetništva. Vsled tega se je pri nas začela akcija za zbiranje takih iz ujetništva pobeglih borcev, ki so se borili v vrstah medzavezniških (antantnih) vojsk. Vsak tak bivši bорец naj javi:

1. Ime in priimek (tudi očeta in matere);
2. čin pri vojakih, kdaj je pobegnil in sedanjí poklic;
3. kraj in čas rojstva in sedanje bivališče;
4. kraj iz katerega je pobegnil;
5. motivi pobeга in cilj za izvršitev;
6. imena oseb, ki so pomagale pobegniti ter druge značajne momente in
7. kateri komandi ali jedinici so se javili po dopelosti iz ujetništva?

Pripravljalni odbor, ki zbira te podatke in pri-

ka. Dela mnogo. Dan je kratek. A stiskalnica olja dela tudi ponoči. Lisanka je pokrit z ivjem in hodi kakor beli sneženi konj. Pod nogami led, po njem Lisanka kleše stezo. Od težkih kopit lete ledeni brizgi Jeremki v obraz. Sekajo do bolečin, a ne da se uiti. Življenje Jeremke je nekako kakor Lisankin krog: vse naprej, naprej, a vse je vedno na enem in istem mestu — v siromaštvu in trpljenju. Jeremka je oblečen v trdi, izsušeni polukožušek. Glava je zavita s šalom, na nogah so valenki* s podšitimi podplati. Ni ta obleka po njegovem telesu, k zemlji ga vleče. Težko dviga glavo kvišku, kjer so skozi luknjasto streho vidne mrzle zvezde in luna — okrogli, beli lompar. Za steno plešejo pesti stop, sope stiskalnica; tam je toplo. A Jeremka ne more iti in se pogreti.

Dobil je Jeremka od očeta pismo, kjer je vse podrobno napisano. — Vas se imenuje Medvežij Brod, je za Uralom, v Jenisejski guberniji in v Kazačinskem ujezdu.** Njegova izba je tretja s konca, ima dvojne okene, a pred okni je velika — velika breza. Po nji je mogoče spoznati izbo. Posejal je malo. Če bo obrodilo, je dovolj za družino. Tudi ženin za Marinko se bo kmalu našel: prihajajo v kolonijo mladi neoženjeni, a deklet v Sibiriji v gluhih krajih manjka. Radi denarja je napisal — na pot je treba najmanj poldrugih sto... Vozna karta se da dobiti preseljeniška, ki je poceni. —

Misli Jeremka, študira, kako dobiti denar. In ne more izmisliti.

»Izbo in dvor prodam, a ne dobim sto. A kje je ostalo? A živeti tukaj — poginemo.«

*

Razlila se je reka Černij Ključ.

Dva tedna je valovala in besnela po trav-

* Valenki — klobočinasti škornji.

** Ujezd — okrajno (sresko) glavarstvo.

pravlja tozadevno organizacijo je v Beogradu. Sklicati namerava ustanovno zborovanje, pozneje pa cel material izdati v posebni knjigi.

Vse podatke in pristanek za pristop k organizaciji se pošilja na naslov g. Toma G. Giniča, trgovca v Beogradu, Poenkarejeva ulica 14.

Smrtna kosa. Dne 17. junija t. l. je umrl pri Sv. Lovrencu na Pohorju nad Mariborom 50 % vojni invalid Karel Pisnik. Dolgo je bolehal na boleznih, zadobljenih v svetovni vojni. Naposled je moral oditi v prezgodnji grob. Pogreb je bil 19. junija t. l. ob 16. uri iz hiše žalosti na Šentlovrenško pokopališče. Ne le iz domačega kraja, temveč od vseh strani so prihiti znanci in prijatelji, da so ga spremili k večnemu počitku. Videti je bilo zastopnike raznih društev, korporacij kakor: gasilce iz Ruš z godbo, Sokolsko društvo, odsek godbe Drava iz Maribora, pevce itd. Naš Krajevni odbor iz Maribora je poslal dva oficijelna zastopnika.

Pokojni tov. Pisnik je bil daleč naokoli znana in priljubljena oseba. Udeleževal se je pri raznih narodnih in kulturnih društvih in se povsod agilno izkazal. Bil je večletni poverjenik našega združenja ter jako zvest in marljiv. Povsod je bil na mestu, dajal je mnoge nasvete in tolažbe. Pomagal ni samo z dejanji, temveč celo finančno. Zato je bilo pri pogrebu dokazano, koliko spoštovanja in priljubljenosti je užival. Oči so zarosile vsem, ko je pevsko društvo zapelo žalostinki »Vigred se povrne« in »Blagor mu«. Žalost je priklopela do vrhunca, ko je g. duhovnik ob odprtem grobu spregovoril o pokojniku, kako je bil vedno priden, dober in veselega značaja. Zapušča ženo, dva otroka in 87 let staro mater. Poklonjenih mu je bilo mnogo ven-

nikih. Vsi so čakali, kakšni bodo travniki, čakal je tudi Jeremka. Iz peska je gledal njegov travnik, a letos je pesek segel celo do sosednjih travnikov. Žaloval je Jeremka nad travniki. Prišel je Košeljev Zahar — starček, ga udaril po plečih: »S teh polj, fante, ne pričakuji žita. Reka, kadar začne, na nekateri breg siplje, na drugega nataka in to dela dvajset let. V mojem življenju nisi samo ti, ki je bil uničen. Ostalo ti je samo eno: zberi svoje stvari in idi. A če zaprosiš občino, da ti da drugi kos zemlje, ne dajo. Prerazdeliti bi trebalo, ali časi so minili. Zemlja se računi nekako kakor lastna. Pojdi z mano, se preselimo. Očeta, kakor znaš, kmalu ne bo.«

Divja ptica je zletela na Černij Ključ. Po obronkih in mladem grmičevju je delala gnezdo. Zapršile so ceste po hričkih in zvečer v zarji so bili kakor da trepeče in skače po njih ogenj. Izseljenci so se pripravljali k odhodu, a Jeremka je še vedno gonil Lisanka. Doma že niso več govorili o novem mestu.

(Dalje prih.)

Spominski dan za vse borce Slovenije, kjerkoli so stali v težkih dneh vojne, bo na Brezjah dne 11. avgusta.

Pričetek ob pol 10. uri. Ves dan sodeluje vrló žel. glasbeno društvo »Sloga« iz Ljubljane in združeni pevci, ki prihite ta dan na Gorenjsko.

Dnevni red kot običajno.

Polovična vožnja **že dovoljena** in sicer od 9. do 13. avgusta t. l. z enosmerno celo vozovnico, potrdilom udeležbe na Brezjah in prosto vožnjo nazaj.

Tovariši! Naj zadoni iz naših prs 11. avgusta veličastna himna bratstva, ljubezni in zvestobe Bogu, Kralju in troedini nad vse ljubljeni Jugoslaviji. 11. avgusta vsi na Brezje.

Glavni odbor Z. S. V. v Ljubljani.

cev in cvetic. Tudi mariborski Krajevni odbor je položil lep venec z napisom na traku: »Zadnji pozdrav nepozabnemu, zvestemu tovarišu«. Njegovi družini izrekamo globoko sožalje, njemu pa želimo, da bi mu bila lahka zemljica.

Ponudba. Pozivamo vse one tovariše in tovarišice, ki imajo kakega sina, da bi se bil voljan učiti krojaške obrti, ali hčerko, katera bi se rada izučila za šiviljo, da se v svrhu nadaljnjega pogovora zglašijo v pisarni Krajevnega odbora v Celju. Prednost imajo oni, ki stanujejo v Celju, radi lažje izpolnitve pogojev.

Tombola Udruženja vojnih invalidov v Celju, ki se je vršila dne 30. junija t. l. je ponovno pokazala veliko zanimanje med prebivalstvom mesta in okolice in vsestransko upoštevanje bednega položaja vojnih žrtv. — Fortuna je bila tudi tokrat naklonjena revnejšim slojem, ker so glavne dobitke zadeli sledeči: 1. šivalni stroj: Ivo Fröhlich, uradnik tvrdke R. Stermecki; 2. moško kolo: Štefka Dremel, kmetska hič iz Vojnika; 3. kuhinjsko opravo: Leopold Sinkovič, čevljiarski pomočnik iz Celja; 4. oتمان: Štefan Strašek, čevliar v Celju; 5. univalni servis: Daniel Jazbinšek, pekovski vajenec v Celju; 6. balo platna: Rezi Černeč, kuharica v Celju itd. — Odbor se tem potom najiskrenejše zahvaljuje vsem p. n. denarnim zavodom, tvrdkam, trgovcem in ostalemu občinstvu v Celju in okolici za poklonjene darove v gotovini ali blagu. S tem so pripomogli do dobrega gmotnega uspeha prireditve. Zahvaljujemo se vsem upravam časopisov za priobčevanje tozadevnih člankov, ter se priporočamo za nadaljno naklonjenost in izrekamo vsem skupaj še enkrat prav srčno hvalo!

Požrtvovalen funkcionar. Predsednik Krajevnega odbora v Slovenski Bistrici, tov. Žuraj, je naklonil pri seji dne 7. julija t. l. za krajevno organizacijo iz svojega premoženja znesek 500 Din. Članstvo organizacije se mu tem potom najlepše zahvaljuje. Poleg požrtvovalnega dela kot funkcionar, se je spomnil svoje organizacije tudi gmotno. Tovariša se more prištevati med ustanovnike v smislu čl. 8 društvenih pravil. Najlepši vzgled pa je to napram onim, ki še članarine ne poravnajo predno kaj ne dobe!

Članom in članicam mariborske Krajeвне organizacije sporoča tamošnji Krajevni odbor, da mora v najkrajšem času predložiti nov seznam naročnikov »Vojnega invalida«. List prejema vsak član ali članica ki redno plača članarino po 2 Din na mesec. S tem je plačan odslej tudi list. Dotični, ki so v zadnjem času spremeniili svoje bivališče, ali pa nimajo točnega naslova to je kraj, hišno številko in zadnjo pošto, naj se čimprej prijavijo ustmeno ali pismeno v pisarni na Rotovškem trgu št. 1 pritličje, med uradnimi urami vsak ponedeljek, četrtek in nedeljo od 9. do 11. ure. V zadnjem času se je opažalo, da so nekateri neredno prejimali list, ali pa so dobivali po dva izvoda naenkrat, posebno ako niso odjavili starih naslovov. Zato naj članstvo redno javlja vsako spremembo svojemu Krajevnomu odboru. Tako bomo imeli red.

Sprememba uradnih ur. — Udruženje vojnih invalidov, Krajevni odbor v Mariboru sporoča vsem svojim članom in članicam, da bo z ozirom na dogovor z Društvom stanovanjskih najemnikov, s katerim ima skupno pisarno v Mariboru, Rotovški trg št. 1 pritličje, v posloplju mestnega magistrata, od 1. avgusta t. l. naprej uradoval zopet vsako sredo, soboto in nedeljo od 9—11 ure dopoldne, kakor je imel svoječasno uradne ure.

S to spremembo smo ustregli zlasti članom in članicam z dežele, ki prihajajo v mesto po svojih poslih.

Vojnim invalidom in vdovam prevajškega sodnega okraja (Mežiška dolina) prilaga krajevni odbor v Guštanju v današnjem »Vojnem invalidu« položnice ter prosi vse svoje člane, da potom njih plačajo članarino za leto 1929., ki znaša mesečno 2 dinarja, ker je v to vračunana tudi naročnina za naš list »Vojni invalid«, ki ga odslej ni treba posebej plačati. Članarino naj plača vsak član in članica redno, da se izogne marsikateri neprijetni posledici in pomaga povzdigniti ugled in moč naše invalidske organizacije.

Markice dobi vsak pri svojem krajevnem zastopniku, ali pa pri našem tajniku tov. Čresovniku, ki opravlja službo pri sreskem poglavarju na Prevaljah in stanuje v Guštanju. Markice dobite le, če se izkažete s poštnim potrdilom (čekom), da ste res odposlali denar.

Iz Tržiča. »Na uradni dan 7. julija t. l. se je vpi-salo 23 članov in članic, kar znači, da se je v naših vrstah združila zavest, da mora biti vsak organiziran. Še jih je nekaj, ki niso še včlanjeni, ktere bomo ponovno pozvali, da pristopijo k organizaciji, ako ne jih bomo črtali iz evidence. Sedaj je število naših rednih članov ravno 70. Kot funkcionarji krajevnega odbora smo storili svojo dolžnost, da smo vsakega nevlčanjenega opozorili in ga tudi primerno poučili. Opozarjamo ponovno, da bomo sprejemali take brezbrizne v organizacijo še do konca t. l., potem pa vsakega odklonili in si bo moral posledice vsak sam sebi pripisati. Pri tej priliki ponovno opozarjamo tiste, katerim smo z zadnjo številko »Vojnega invalida« poslali položnice, da poravnajo članarino, ki znaša od 1. junija t. l. naprej mesečno po 2 Din, takoj, da zaključimo knjige. — Prihodnji uradni dan bo zopet prvo nedeljo

meseca avgusta in sicer dne 4. VIII. od 9. do pol 11. ure dopoldne v gasilskem domu v Trzihu. Ta dan naj se zgodi vsak, ki ima kaj opraviti pri udruženju, zlasti pa oni, ki se hočejo vpisati kot člani udruženja. Izven teh uradnih ur, se nihče (razven v zelo nujnih zadevah) ne sprejme, ker so vsi odborniki, zlasti pa blagajnik in tajnik zaposleni. Vpisovanje in plačevanje pri tajniku Mihatu p. d. Benetu v trafiki izven uradnih ur ni dopustno in naj se vsak poslužuje uradnega poslovanja določen dni kjer posluje blagajnik, ki je odgovoren za oddani oziroma sprejeti denar skupno z drugimi funkcionarji. Le v tem slučaju se jamči za točno izvršitev želja.

Krajevni odbor namerava v svrhu točne izvedbe svojega programa, navedenega v svojem proračunu za leto 1929. prirediti koncem avgusta ali septembra t. l. veliko veselico s srečolovom. Dobiček te prireditve bi bil namenjen za božičnico (obdaritev revnih članov za Božič). Da pa bo uspeh zagotovljen in dobiček čim večji, je v interesu vsakega prizadetega, da po svojih močeh sodeluje pri tej prireditvi. Z ozirom na to vabimo članstvo, zlasti zunanje, da se prijavijo do konca tega meseca, če so voljni pobirati dobitke za srečolov v svojem kraju. Dobro bi bilo, da se prijavita za vsako vas vsaj 2 vplivna in upoštevanja vredna člana ali članice. Vpoštev pridejo: Križe, Retnje, Golnik, Sebenje, Duplje, Kovor, Trzih. Sv. Katarina z okolici. Vsi ti naj se priglase pri našem tovarišu Markiču Jankotu, trafikantu v Trzihu, kjer dobe nadaljna pojasnila.

Obračun Krajevnega odbora za čas od 1. januarja do 30. junija t. l. znaša 1885 Din 50 p dohodkov in 1051.50 Din izdatkov.

Na Golniku postaja zadnje čase jako živahno. Če kdo, ki je bil tam gori pred par leti, pride sedaj na Golnik, ne bo skoraj mogel verjeti, da je to nekdanji grad Gallenfels. Golnik je postal eno najmodernejših sodobnih zdravilišč.

Precej težko je obolel naš član Škrjanc Josip na Golniku št. 16. Zdravil se je v zdravilišču ter v bolnici in se je njegovo zdravstveno stanje le malo zboljšalo. Mi mu iz srca želimo, da bi skoraj okreval. Kakor vsako leto je tudi letos začetkom tega meseca prišlo v Trzih na počitnice polno mladega in starega ruskega ženskega spola.

Zopet eden. Iz Vrhlike so nam naznanili že pretečeni mesec žalostno vest, da je preminul dne 31. V. t. l. naš tovariš Anton Hren iz Verda. Pokojni je bil zvest član in se je vedno udeleževal v organizaciji. Tako minevajo drug za drugim naši najboljši možje. Naj v miru počiva!

Krajevni odbor v Krškem priredi v nedeljo dne 11. avgusta t. l. običajno letno tombolo. Vse agilne članice in članice se tem potom naproša, da se čimprej zgledajo pri predsedniku v Krškem radi razprodaje tablic. Zglasijo se naj osobito tovariši poverjeniki radi nabiranja prispevkov in dobitkov.

Politične beležke.

Ustanovitev Panevrope.

Časopisje poroča, da se je začelo gibanje za ustanovitev Panevrope. Posebno Briand se zanaša za to. Tako prinaša »L'Oeuvre« in »Echo de Paris« senzacionalno vest, da hoče Briand slovesno apelirati na vse evropske države k ustanovitvi združenih držav evropskih. — Tozadevni konstruktivni predlog misli predložiti že na septemborskem zasedanju Društva narodov. Predlagal bo še za to leto sklicanje splošne konference vseh evropskih držav.

»L'Oeuvre« piše, da bo ta načrt rešil mnoga težka vprašanja. Tako se bo lahko Avstrija priključila namesto Nemčiji evropskim združenim državam. Briandov načrt je logična in harmonična posledica locarnskih pogodb. Ustanovitev združenih držav evropskih je za vse evropske narode gospodarska potreba. Nova država bo slonela na zgledu Združenih držav ameriških. Ko se bo enkrat Evropa združila gospodarsko, bo tudi nastala resnična politična vest.

Nadalje piše »L'Oeuvre«, da je o tem načrtu Briand že dolgo sanjal in da je sedaj prišel čas, ko lahko te sanje uresniči. Njegov načrt je nastal po dolgotrajnem premišljevanju in je v popolni meri upravičeno upanje, da bo spravil s sveta vsa današnja težka gospodarska in nacionalna vprašanja, predvsem vprašanje »Anschlusa« in manjšinski problem. Po mnenju lista je pridobil Briand za svoj predlog že veliko število evropskih vlad, ki so zainteresirane v Društvu narodov, kajti jasno je, da bo slonela konstrukcija evropskih združenih držav začasno na arhitekturi Društva narodov. Za septemborsko zasedanje pričakuje »L'Oeuvre« popoln uspeh Briandovega predloga.

Zemljišča v Srbiji in Črni gori popisana.

Z novim zakonom o neposrednih davkih je bila ustvarjena podlaga za enako obdačenje v vseh krajih naše države, ker se je uvedel kataster v Južni Srbiji, Srbiji in Črni gori, kjer preje ni obstajal. Za osnovo obdačenja po novem zakonu je vzeti čisti katastrski donos, ki so ga morali v posameznih krajih šele posebne komisije določiti.

Te komisije, ki so bile sestavljene od enega uradnika finančnega ministrstva in 3 zastopnikov prizadete občine, so svoje delo v glavnem dokončale. Sam popis zemljišč se je vršil na ta način, da je komisija najprej določila politične meje vsake občine in sicer celo površino, nato pa šele velikosti posameznih parcel. Delo po vseh občinah Srbije, Južne Srbije in Črne gore (2345 občin) je tako glede določitve občinskih mej kakor tudi parcel dogotovljeno. Samo v 150 občinah je treba še določiti parcele, kar pa bo v času od 10 do 15 dni gotovo. Vse delo bo gotovo do 15. avgusta ter bodo s tem dovršene vse priprave za izvršitev novega zakona o neposrednih davkih.

Druge novice.

Žena ki je došla kačo.

Po Valenciji se širi fantastična zgodba, o kateri pa velja, da je čista resnica. Žena poljskega dnarja Viktorja Cornela je že delj časa tožila, da čuti hude bolečine v prsih in na hrbtu. Neko noč, ko je spala in je začela zdihovati, je njen mož naglo odgnal odejo in videl prizor, ki mu še danes ne more verjeti, čeprav je bilo vse resnično.

Na prsih Cornelove je ležala poldrugi meter dolga kača in je sesala mleko kakor dete. Cornel se ni upal udariti po živali, ker se je bal, da ubije hkrati svojo ženo. Klical je torej na pomoč. Kača se je na to vpitje hitro pobrala. Zalezovali so jo in jo našli v grmovju ter jo ubili. Mrtvo pa so jo fotografirali in sliko objavili v listih. Cornelova žena je po tem dogodku postala znana širom Španije. Tudi gospodarske posledice tega odkritja so ugodne: odkar so ubili kačo, sta dobila Cornel in njegova žena boljšo službo, da jama ni treba več izpostavljati življenja kačji nevarnosti.

Dragocena krava.

To je kanadska molznica, ki nosi okorno ime Canary Korndyke Alcartra in živi v Saskatoonu. Vlada te pokrajine je nekdaj kupila od njenega rednika za lepo vsoto 2000 funtov šterlingov, to je blizu 250.000 frankov, okrog 800.000 Din). To je sijajen izkupiček za eno samo govedo in našim živinorejcem se gotovo skomina po takšni rogači. Dve živali take velikosti, pa si bogataš. Sicer pa je omenjena mukača vredna svoje cene. V 305 dneh je namreč dala 13.000 litrov mleka, iz katerega so napravili 535 kg presnega masla, torej okroglo 40 litrov na dan in blizu 2 kg masla.

Gospodarstvo.

Žveplo in žvepleni preparati v boju proti rastlinskim boleznim.

Proti plesnobi in sličnim boleznim na kulturnih rastlinah v vinogradih, sadovnjakih ali vrtovih uporabljamo znano sredstvo žveplo, ki je tudi najučinkovitejše. Dat žveplo učinkuje, je potrebno: prvič mora biti zelo fino zmlet in po rastlini na fino potrošeno, drugič pa mora nanj učinkovati visoka toplota, to je od 20 do 30 stopinj C, da se razvije dušljiv žveplov dvokis, ki pravi prav zatre trose škodljivih glivic. Vsak vinogradnik dobro ve, da žveplanje le tedaj koristi, če je v času žveplanja solčno in vroče vreme; v deževnem in hladnem vremenu žveplo popolnoma odpove.

Zaradi slabega uspeha žvepla v hladnem vremenu so se pričela nadomestila, kakor n. pr.: salojidin ali natrijev tiosulfat, t. j. belai sol, ki jo poznajo fotografi pod imenom fiksirno sol, v tavnicih platna in papirja pa jo imenujejo antiklor. Salojidin ima namreč lastnost, da se na zraku razkroja v pline kakor pri žveplu in le-ti zatirajo oidij. To razkrojanje se vrši bolj počasi pri vsaki toploti in tudi v brezsolnem vremenu. Salojidin je sol, ki se hitro topi v vodi in se lahko meša v škropivo modre galice in apna, ki ga uporabljamo proti peronospori in raznim paležem. Salojidina je vzeti na 1 hl tekočine 1 kg, ki ga raztresemo v kak košek, ali pa ga namakamo v škropivo, da se ta sol raztopi: to delamo, ko je škropivo že popolnoma pripravljeno.

Namesto navedenega uporabljamo v novejšem času v boju proti plesni tudi sulikol, ki sestoji prav za prav večinoma iz žveplene soksoline, v najfinejši koloidalni obliki. V tej obliki žveplo hitro oksidira, se drži dobro na trti in kar je najvažnejše, učinkuje tudi v hladnem vremenu. Pri uporabi sulikola pa je treba previdnosti, ker ga mešamo med škropilno zmes le v majhnih količinah. Zadostuje samo 100 do 200 g sulikola na hl vsebine. Izkazalo se je, da se pri nas nad 250 g sulikola na 100 l brozge ne sme vzeti, ker požež potem rastline.

Po prevratu uporabljajo pri nas nekateri vinogradniki, zlasti v ptujski okolici, za zatiranje plesni žveplovopapneno brozgo, ki jo izdeluje tvrdka Jurca v Ptuj. Ta brozga se imenuje tudi kalifornijska brozga, ki se že desetletja uporablja z najboljšim uspehom v Ameriki, zlasti v Kaliforniji, v boju proti raznim glivičnim boleznim in škodljivcem na sadnem drevju in na vinski trti. Tudi Švicarji uporabljajo to sredstvo že nad 20 let posebno pri jabolčnem zavijaču, fuzikladiju in plesnobi. Vinogradniki mažejo s 30 % žveplovopapneno brozgo trte takoj po reznji, in to ne samo enoletni les, ampak tudi vse ostalo. Prednost brozge je, da se lahko uporablja, kadar se hoče, od pomladi do pozne jeseni, ampak le ob oblačnem vremenu. Zelo uspešno je to sredstvo tudi proti kaparju na češpljah, dalje proti kodravosti na breskvah, plesnobi na vrtnicah itd. V zimskem času je vzeti 30 % raztopino, sedaj poleti pa kvečjemu 2 % (1 liter broze na 50 litrov vode). Tudi za jagodičasto sadje (agras, ribez, maline), kjer se pokaže plesen je dobro, da se s tem sredstvom škropi.

V poskusnem štadiju je sredstvo conchynol. Je to nestrupen, domači izdelek, ki omogoča, da postane navadno sprašeno žveplo topljivo v galici raztopini. To je že stara želja vinogradnikov, da bi imeli sredstvo, ki bi napravilo navadno žveplo topljivo v raztopini modre ga-

lice ali apna. Čez par let bomo imeli o tem preparatu gotovo natančne podatke.

Svoječasno se je proti plesnobi uporabljal tudi kalijev hipermangan, osobito poleti, ko je ob slabem vremenu nenadoma nastopila plesnoba. Vzelo se je 10 do 15 dkg hipermangana na 100 litrov vode in prišlo 2 do 3 kg apna. Napadeno grozdje se je s tem naravnost obrizgalo, in sicer ekkrat ali dvakrat v teku 8 dni, in to največkrat prav uspešno.

Iz vsega je razvidno, da so prav za prav žveplo in njegove soli v boju proti oidiju edino uspešno sredstvo v boju proti neštetim boleznim in škodljivcem na kulturnih rastlinah.

Fr. K.

Ocetnokisla ali kisla vina.

Ocetna kislina (cik), povzročena po posebni očetni bakteriji, je najnevarnejša vinska bolezen, ker vino lahko tako skvari, da postane neužitno ter se z navadnimi sredstvi ne da več popraviti. Napada pa ta bolezen vsake sorte vina in sadne pijače vsakršne jakosti. Najbolj so tej bolezni podvržena vina srednje jakosti (8 do 11%), dočim so šibkejša in kislejša, ki vsebujejo mnogo vinske kisline, ter močna vina nad 12%, če ne vsebujejo poleg visokoodstotne alkoholne množine še nekaj nepovretega sladkorja, bolj odporna.

Kal te bolezni nastane lahko že v kadi med kipeanjem mošta, če je trop (zmaščeno grozdje s peclji vred nad moštom) predolgo izpostavljen prostemu vročemu zraku, tako da se deloma že zasušijo, ali pa če pridejo ob trgatvi gnile in že skisane jagode vmes.

Jeseni in pozimi se ta bolezen zaradi nizke temperature ne razvije tako hitro in zato je tudi ni toliko čutiti v vinu. Pač pa zelo pospeši to bolezen poletna vročina, osobito v nepolnih ali slabo zamašenih sodih, spravljenih v gorkih prostorih. Cikasta postanejo zdrava vina tudi, če pridejo v nezdrave sode od že cikastih vin ali če se pogostokrat izvlačujejo po malem pri vehi s pokvarjeno, neumito nategačo.

Bolje in lažje je preprečiti nastop te bolezni kakor poznejše zdravljenje že okuženega, odnosno že prav bolnega vina. Prvo se da doseči z vsestransko vestno snago že ob trgatvi in ob kipeanju v kleti, potem s previdnim polnjenjem v zdrave posode in s pogostim dolivanjem (vsak teden enkrat) zdravega vina, tako da je sod vedno poln in da se voha ne presuši. Če je sod četrt do polovice prazen, se mora tu pa tam ta prazni prostor, ako ni udobnejših sredstev na razpolago, nekoliko od vohave navzdol zadimiti z asbestnim žveplom.

Če je bolezen šele začetna, moramo tako vino pretočiti v drug zdrav in snažen sod, katerega neposredno pred vlivanjem vina primerno zadimimo (približno pol do 1 azbestni trakt na 3 do 5 hektolitrov). Pri večjem razvoju bolezni moramo močnejše zadimiti. Namesto žvepla uporabimo lahko natrijev bisulfat (5 gr na 100 litrov) ali 10 do 12 oz. 15 gr na 100 litrov kalijevega piro-sulfita, ki je še boljše od natrijevega bisulfita (dobiva se v boljših drogerijah). Uporaba marmorjevega praška v ta namen je brezsmiselna, ker z marmorjevim praškom se pač zmanjša kislina, a ne očetna, marveč po večini brodecjna vinska kislina, zaradi česar postane vino začasno milejše, a očetna kislina (cik) se kmalu zopet pojavi, če tudi se tako vino zmeša z drugim nepokvarjenim vinom. Enako začasno omiljenje glede cika dosežemo tudi z uporabo eponita (10 do 70 gr na hl).

Popolnoma ozdravimo očetnokisla vina le z umetnim segrevanjem vina na 55 do 65 stopinj C v posebnih za to pripravljenih aparatih (kotlih), kar pa zmorejo le večje vinske trgovine ali veliki producenti.

Močno cikasta vina je najbolje uporabiti za kis ali pa jih prekuhati ter poprej eventualno še z marmornim praškom raziskati v svrhu odstranitve prekipeče očetne kisline.

F. Gč.

Društvena objava.

Ker Oblastni odbor ni mogel več čakati, kdaj bodo ostali Krajevni odbori prijavi članstvo za božične podpore in ni bilo kljub večkratnim opozorilom (celo na anketi) nobenega odmeva, je razdelil dotični denar članom drugih naših organizacij.

Na ta način so zapadle božične podpore Krajevnim organizacijam na Bledu, Brežicah (le en del), Bohinjski Bistrici, Črnomlju, Čakovcu, Dol. Lendavi, Gorjah, Kostanjevici, Kamniku, Kozjem, Slovenski Bistrici, Sevnici, Slovenjgradcu, Vrhniki in Žireh.

Ne gre da bi zadrževali, ker ne moremo drugače dobiti denarja za velikonočne podpore, ako ne izkažemo vseh pobotnic za božične.

Smešnice.

K Bernard Shawu je prišel zdravnik.

»S svojimi pacienti ravnam prizanesljivo in obzirno«, je zagotavljal zdravnik.

»Verjamem,« je odgovoril Shaw. »Vaših pacientov gotovo ne pokopujejo živih.«

»To ti je bila pridiga včeraj popoldne, naš župnik pa zna, kaj ne?«

»Da, nekateri farani so se pritožili, da niso mogli niti trenutek zadremati.«

Izdaja Udruženje vojnih invalidov. Odgovorni urednik: Stanko Tomc. Tiska tiskarna »Slovenija« v Ljubljani.

Predstavniki za tiskarno: Albert Kolman.